

NOAH – for dyrs rettigheter
Osterhausgate 12
0183 Oslo

Mattilsynet

26/05/2010

Høringssvar på forslag til forskrift om hold av pelsdyr

NOAH - for dyrs rettigheter ønsker herved å kommentere forslag til forskrift om hold av pelsdyr, og takker for utsettelse på innsending.

NOAH ser meget kritisk på det foreliggende forslaget og prosessen bak, spesielt de føringer som det fremgår er gitt. NOAH anerkjenner at det innenfor Mattilsynet kan være en større forståelse for de problematiske sider ved fortsatt pelsdyroppdrett enn det denne forskriften signaliserer, men er nødt til å utgå fra det faktiske resultatet av forskriftsarbeidet i vår kritikk.

Innledningsvis vil NOAH kommentere referansegruppen som Mattilsynet nevner - her nevnes det at NOAH har vært deltagende i denne. Dette stemmer ikke. NOAH ønsker ikke å bli tatt til inntekt for referansegruppens konklusjoner og dermed heller ikke for Mattilsynets forskriftsutkast.

NOAH mener primært at forskriften bør avvises grunnet feilaktige forutsetninger: Forutsetningen om at pelsdyroppdrett skal videreføres i Norge går på tvers av Stortingets intensjon om å vurdere næringens eventuelle avvikling i 2012/2013, samt på tvers av en stabil og økende opinion mot pelsdyroppdrett siden 90-tallet. Forskriften bør også avvises fordi formålsparagrafen ikke har noen mulighet til å oppfylles og står i direkte kontrast til et stort antall av de øvrige paragrafene i forskriften. Mattilsynet hevder at forskriften vil innebære en "betydelig forbedring av velferden for pelsdyr". NOAH er uenig i dette. NOAH mener de tiltak som planlegges utført før 2012 i store trekk følger av dagens dyrevelferdslov, og at denne i ordlyd er i strid med pelsdyroppdrett i bur. NOAH mener at en forskrift ikke kan lages med den forutsetning at pelsdyrhold skal fortsette når det er bestemt at en vurdering av avvikling skal gjøres om få år. Nye forskrifter bør lages på et annet grunnlag enn det her har blitt gjort: Muligheten for avvikling bør ligge som en forutsentning for forskriften, hvis formål da blir å bedre forholdene inntil avgjørelse er tatt i 2012, eventuelt inntil potensiell avvikling.

NOAH har svart på høringen med dette som utgangspunkt. I kommentarer til paragrafene har vi ikke foreslått alternative tekster, da vi mener forskriften burde avvises i sin nåværende form og gis andre føringer, men vi har kommentert innholdet som sådan og vurdert Mattilsynets påstand om "vesentlig bedring av velferd" i forhold til dyrenes faktiske behov.

Kommentarer til forskriften og forskriftsarbeidet generelt

1) Føringerne for forskriften bryter med Stortingets vedtak

I konsekvensutredningen skriver Mattilsynet at "departementet (har) gjort det klart at forskriftsarbeidet må være basert på at pelsdyrnæringen er en distriktsnæring som det er ønskelig å beholde", og at forskriftens tiltak "står i rimelig forhold til de forventede økonomiske konsekvensene for pelsdyrnæringen, slik at næringen kan opprettholdes i

Norge". Videre likestilles "nyttevirkninger for dyrene og næringen" - til tross for at forskriften er hjemlet i dyrevelferdsloven, og nyttevirkning for næringen kan ikke hjemles i denne. Mattilsynet hevder at forskriften "følger opp føringene fra dyrevelferdsmeldingen og ny dyrevelferdslov". NOAH mener at forskriften og forskriftsarbeidet ikke bare feiler i dette, men direkte bryter med Stortingets føringer: Ved å legge til rette for en pelsdyrnæring som skal drives videre i vesentlig samme form som idag, risikerer man å hindre en reell vurdering av næringen i 2012/2013.

Stortinget vedtok gjennom dyrevelferdsmeldingen at "Dersom det ikke blir oppnådd vesentlige avlsmessige forbedringer når det gjelder dyrenes mentale helsetilstand i løpet av en tiårsperiode, bør det vurderes å avvikle pelsdyrholdet." Videre er det den samme tiårsfristen på å at både revenes og minkenes "nærmiljø må berikes vesentlig slik at dyrene stimuleres til utforskning og aktivitet". Den foreliggende forskriften legger opp til at dyrene holdes i nettingbur på samme vis som da Stortingsmeldingen ble laget. Arealkravene er noe endret, men arealkravene per dyr er ikke vesentlig endret. Pinne, hulle og vegg kan ikke med rimelig tolkning kalles "vesentlig" berikning som "stimulerer til utforskning og aktivitet". Dyrenes mentale tilstand er heller ikke vesentlig endret - også de dyr som velger en passiv og mer usynlig strategi for å takle stress og frustrasjon opplever lidelse. Mattilsynet rapporterer fra sin tilsynskampanje at det er problem med "fryktsam rev", "stereotyp åtferd, fryktreaksjonar, bitereaksjon ved innfangning og uro i pelsdyrgarden", samt at "sidan ikkje alle pelsdyr er tillitsfulle, vert det meste av reven fanga med tang og minken handtert med hanske eller fanga i felle." Det kan diskuteres hvor normal dyrenes mentale tilstand kan bli ved "avlsmessige forbedringer" under de gitte forhold i pelsdyroppdrett. Men det avgjørende her er at dyrenes mentale tilstand ikke er forbedret, og at det er to år til eventuell vurdering. Med dette som bakteppe ser NOAH det som et dirkete brudd med Stortingets intensjon å legge som absolutt premiss at pelsdyroppdrett skal opprettholdes.

NOAH mener at forskriftsutkastets forarbeider underslår det faktum at næringens potensielle avviklig skal vurderes i nær fremtid, og at forskriften legger føringer, blant annet med hensyn til overgangstider, som potensielt kan brukes for å undergrave en reell vurdering av næringens avvikling. NOAH mener derfor at forskriften bør avvises, sekundært at Mattilsynet bør klargjøre at forskriften ikke skal få en slik effekt.

2) Føringer i forhold til subsidier hører ikke hjemme i en konsekvensutredning

I tillegg til at Mattilsynet på vegne av departementet, i strid med føringene fra Stortinget, legger sterke føringer for fortsatt pelsdyrhold inn i en forskift, legges det sterke føringer for økte subsidier for pelsnæringen for at de skal oppfylle forskriftens relativt beskjedne tiltak uten at det skal ha økonomisk innvirkning for dem. NOAH anerkjenner at man som rutine skal ha en konsekvensutredning av hva nye forskrifter vil føre til for berørt næring, men kan ikke se at det er på sin plass å legge føringer for økte subsidier for en næring som ikke har støtte hos flertallet av befolkningen. Mattilsynet skriver "Det må benyttes ressurser for at tiltaket skal oppnå nyttevirkning for dyrene og næringen." NOAH kan ikke se at det er hjemlet i dyrevelferdsloven at det skal benyttes offentlige ressurser for at nye regler for dyrehold skal ha rene nyttevirkninger for næringene, men Mattilsynet fremhever likevel nettopp dette.

3) Det vitenskapelige grunnlaget for forskriften er begrenset og misvisende.

Mattilsynet sier seg å basere forskriften på "vitenskaplig grunnlag", og man omtaler dyrenes behov som om man har gjort en vitenskaplig vurdering på hva de trenger og ikke for å ha "god velferd". Dette er misvisende i forhold til fakta. Mattilsynet baserer seg så godt som utelukkende på forskning som er drevet på pelsdyr i bur og med svært begrenset kartlegging av behov og adferd. Mattilsynet forholder seg ikke på noen måte til forskning som har dokumentert dyrenes naturlige behov i fri tilstand. Det er en vridd og svært kontroversiell forutsetning at forskning som er gjort på dyrs naturlige behov under frie forhold ikke er relevant for å beskrive dyrens behov og manglende behovstilfredsstillelse i fangenskap. Denne forutsetningen synes likevel Mattilsyent å legge stilltiende til grunn uten at det er kommentert eller argumentert for. Mattilsyent synes å legge til grunn at de behov som skal tas hensyn til er de behov som forskning på UMBs pelsdyrfarm har stått for. Dette er i beste

fall dårlig vitenskaplig praksis.

Det er videre problemer nettopp med at Mattilsynet forholder seg stort sett til én rapport - VKMs utredning om pelsdyr. Dette blir desto mer problematisk når denne utredninger legger til grunn en eneste vitenskaplig rapport (UMBs rapport) og har identisk konklusjon som denne. Mattilsynet sier riktignok at de også legger til grunn utredningen fra Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare, European Commission, som kilde, men en rekke påstander fra Mattilsynet er i direkte strid med denne rapporten (blant annet i hovedkonklusjonen om hvorvidt bur kompromitterer dyrenes velferd). I realiteten ser det derfor ut til å være en forskergruppe ved UMB som driver delvis næringsfinansiert forskning på pelsdyr i bur, som har lagt grunnlaget for Mattilsynets vurderinger. NOAH mener at dette ikke er vitenskaplig holdbart. Det er svært kritikkverdige at Mattilsynet ikke gjør en helhetsvurdering av dyrenes behov, men nærmest fremstiller det som om de behov som er verd å ta hensyn til, er de behov som næringsfinansiert forskning har valgt å undersøke. Mattilsynets bruk av "vitenskaplig fundert" er i denne sammenheng meningsløs. Selv om en lovprosess forholder seg til ett arbeid som kan klassifiseres som vitenskaplig, er ikke prosessen vitenskaplig fundert dersom den utelukker vesentlige vitenskaplige kjensgjerninger og arbeider. I flere andre land har man ved hjelp av vitenskaplige utredninger forbudt pelsdyroppdrett - blant annet fordi disse utredningene har tatt en helhetlig vurdering av dyrenes naturlige behov og forskning på denne, som fullstendig mangler i Mattilsynets forskriftsutkast.

Mattilsynets manglende vitenskaplige forankring kommer til syne i de konkrete tilfeller der Mattilsynet argumenterer mot nødvendigheten av visse adferder for pelsdyrene. Ett eksempel på misvisende fremstilling av vitenskap er når "mattilsynet legger til grunn at tilgang til badevann ikke er et iboende behov hos mink, men snarere at minken har et generelt behov for miljøberikelse." Her har Mattilsynet direkte adoptert meningene til forskergruppen bak rapporten fra UMB. Avsnittet nedenfor viser i sin helhet UMB-forskernes argumentasjon:

"Studies show that mink will work to get access to swimming water [e.g. 45; 54; 55; 56], but there is no significant difference in motivation for swimming water and for a running wheel, indicating that they value these enrichments equally [57; 58]. All studies point out that there is a large individual variation in swimming activity. A study by Cooper and Mason [59] illustrated that farmed mink paid a higher price for food and swimming water than for resources such as tunnels, water bowls, pet toys and empty compartments. These studies indicate that most mink work hard for access to a swimming bath and running wheel in consumer demand studies. Mink differ in how much they value a water bath and some mink never use a swimming bath. Swimming water is likely not an "innate" need but rather an incentive that induces its own motivation [56]."

Som man ser konkluderer UMB-forskerne med at minken "sannsynligvis ikke" har et "iboende" behov. Samtidig refereres det til at studier viser at mink "jobber" like hardt for badevann som mat. I referansen til påstanden om at svømming ikke er et iboende behov, er denne konklusjonen like løselig fattet som i UMBs rapport. Men det refereres tvert imot i selve teksten til at man ikke kan sammenligne behov for vann og behov for aktivitet - begge behov er svært viktige for minken: "The non-substitutability of the running wheel and the swimming bath indicates different underlying motivations to the resources, which might suggest that the importance of each condition for farmed mink should be considered separately." Dette er motsatt av hva Mattilsynet konkluderer med. Når det gjelder argumentet i referanseartikkelen om at stereotypier ikke minsker med vannbad (og at man på denne basis antar at det ikke er et iboende behov), så motsier artikkelen selv dette: "the provision of a water bath is not enough to meet all minks' needs in an otherwise barren environment." At minken mangler flere essensielle miljøaspekter enn vann, betyr ikke at de ikke også mangler vann som essensielt aspekt. NOAH vil også minne om at stereotyp adferd i nærvær av en "miljøberikelse" ikke betyr at ikke adferden det er snakk om er viktig, men at det like gjerne kan bety at måten man prøver å "tilfredsstille" adferden på ikke er adekvat: Bading i kar er svært forskjellig fra bading/svømming i sjø. Man ser en lignende situasjon med høner som har "strøbad" i form av plastkasse med flis - deres "støvbading" i kasse er

ikke lik den normale adferden, og leder av og til direkte til stereotyper. Videre viser referanseartikkelen til at ulike studier viser ulik oppførsel første gang minkvalper ser vann - noen er nølende. Karene som ble brukt var ca 1 m lange og 15 cm dype med vann - med andre ord lignet disse karene ganske lite på et normalt syn av vann som mink i det fri erfarer. Hverken referanseartikkelen, UMB eller Mattilsynet vurderer sammenligningsverdien av resultater av minks reaksjon på et kunstig vannbad i fremmedlegeme (kar) og minks behov for kontakt med vann hvor de kan svømme og dykke med full bevegelsesfrihet. NOAH mener Mattilsynet på en kritikkverdig måte vrir resultater av vitenskaplige studier når de konkluderer slik de gjør med at et semi-akvatisk dyr med svømmehud, pels og øyestruktur tilpasset vann, som i det fri oppholder seg i vann mesteparten av sin våkne tid, og som også i fangenskap viser en sterk motivasjon selv for kunstige, utilstrekkelige badevann-kilder, ikke har et "iboende behov" for badevann.

Et annet eksempel på at vitenskap ikke er grunnlaget for bestemmelsene, er at rev ikke har mulighet til å grave. Revenes behov for å grave bestrides ikke av Mattilsynet, men Mattilsynet velger ikke den vitenskapelige holdbare løsning på dette problemet. Mattilsynet sier at " (Å gi reven tilgang til sandkasse) er prøvd i Danmark. Sandkassen viste seg å føre til svært uhygieniske forhold i burene og dårligere dyrevelferd for reven". Istedenfor å komme til den logiske vitenskapelige konklusjon at et revehold hvor reven ikke gis mulighet til å grave eller et revehold hvor begrenset mulighet til dette fører til andre problemer, ikke er holdbart - slik man har gjort i Danmark - konkluderer Mattilsynet rett og slett med at man ser bort i fra dette behovet hos rev, og fortsetter å tillate det stimulifattige buret. Dette er heller ikke i tråd med Stortingets intensjoner.

Videre sier Mattilsynet: "I følge Vitenskapskomiteen for Mattrygghets (VKM) rapport fra juni 2008 finnes det per idag ikke alternative, vitenskapelige dokumenterte driftsformer enn nettingbur." NOAH mener dette er kritikkverdig, villedende språk: Man gir et inntrykk av at buret dermed er "vitenskaplig dokumentert", underforstått akseptabelt. Dette er ikke tilfelle. Det stemmer at nettingbur er den eneste driftsformen som næringen bruker, men den kan neppe sies å være "vitenskaplig dokumentert". Det er ingen vitenskapelig vurdering å godta disse burene, men en politisk, næringsbeskyttende vurdering. Det er tvert imot i strid med Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare som sier: "The report concludes that the typical fox cage does not provide for important needs of foxes. (...) the typical mink cage impairs mink welfare because it does not provide for important needs." Dermed bør også videre tillatelse av nettingburet anses som et brudd på Stortingets intensjon og føringer.

Mattilsynet hevder at "Det foreliggende utkastet til ny norsk forskrift skiller seg fra regelverket i de andre nordiske land og EU ved å foreslå flere nye vitenskapelig baserte bestemmelser, blant annet krav om fleksible oppstallingssystemer, miljøberikende innretninger og sosial kontakt med andre dyr." NOAH mener at denne formuleringen forvrenger virkelighetsbildet. I de land hvor pelsdyrhold er helt eller delvis forbudt er også dyrenes behov for mer bevegelse, mer beriket miljø og sosial kontakt anerkjent, og denne anerkjennelsen er basert på vitenskaplige studier. Der den norske forskriften skiller seg fra disse landenes bestemmelser, er når den ikke tar hensyn til disse vitenskapelig dokumenterte behovene, men foreslår utilstrekkelige, begrensede tiltak, alternativt ingen tiltak, som svar på dyrenes behov.

4) Konsekvensutredningen er ufullstendig

NOAH vil også påpeke at Mattilsynets konsekvensutredning er utilstrekkelig og ikke utreder det den tar mål av seg til å utrede. Særlig tynt tar den for seg konsekvensene for dyrene og samfunnet. Det som sies om dyrene er:

"Det forventes at alle de foreslåtte bestemmelsene vil ha nyttevirkning for dyrene gjennom å bidra til bedre dyrevelferd, noen mer enn andre. Samlet sett forventes de å føre til en betydelig bedre velferd for pelsdyrene sammenlignet med dagens forskrift." NOAH mener at Mattilsynet burde ha tatt med konsekvensen for dyrene ved å ikke erkjenne dem de behov de faktisk har og som man av økonomiske grunner for næringen har sett bort i fra.

Sammenlignet med dagens forskrift mener NOAH at forskriften på ingen måte bidrar til

"betydelig bedre velferd", da det i store trekk er snakk om presiseringer av dyrevelferdsloven. NOAH vil også påpeke at selv paragrafer som under andre forhold ville kunne bidra til bedre velferd, ikke har dette samme potensialet når forutsetningen er at dyrene fortsatt holdes i bur. NOAH frykter at en negativ konsekvens for dyrene kan bli at det blir et politisk press på å ikke ta en reell vurdering angående avvikling i 2012/2013 på grunn av den nylig vedtatte forskriften med overgangstider som strekker seg frem i tid. Mattilsynet burde ha presisert at en slik konsekvens ikke skal kunne komme. Det vil naturligvis være en ekstremt negativ konsekvens for dyrene dersom disse forskriftene skulle bidra til å hindre avvikling - det vil bety årevis med lidelse for et stort antall dyr.

Når det gjelder konsekvensene for samfunnet skriver Mattilsynet: "For samfunnet vil forskriftsutkastet samlet sett gi nyttevirksomheter gjennom oppfølging av overordnede samfunnsmessige føringer som dyrevelferdsmeldingen." Dette mener NOAH er dirkede feil. Ved å videreføre driftsformen med nettingbur går man tvert imot på tvers av den samfunnsmessige føringen. Man trosser flertallets ønske ved å legge sterke føringer for videreføring av en næring som er under kritikk, og en driftsform som et flertall tar avstand fra. Konsekvensen av dette er en utbredt forakt for lovprosesser i samfunnet og en følelse av at det er næringsinteressene istedenfor flertallsopinionen som styrer forhold relatert til dyrevern i Norge. En urimelig stor innflytelse på dyrevernpolitikk fra pelsnæringens side og en svært liten hensyntagen til flertallsopinionen i viktige dyrevernsaker, gir mindre respekt for de ansvarlige politiske myndigheter og Mattilsynet. Spørsmålet hvorfor en opinion i Norge ikke skal lyttes til på samme vis som opinioner mot pelsdyroppdrett i England, Sverige, Nederland m.m. er påtvingende. Ved å fortsatt tillate betydelig begrensninger og lidelser for dyrene, får dette negative samfunnsmessige konsekvenser ved økt arbeidsmengde og fortsatt bekymring og misnøye for et stort antall engasjerte samfunnsborgere.

Kommentarer til kapittel 1

"§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å fremme god velferd og respekt for pelsdyr.

NOAH mener formålet er misvisende i forhold til det svært begrensende mandatet som Mattilsynet har jobbet ut i fra: å opprettholde pelsdyrnæring i Norge med minimale ekstra kostnader for næringen. Ut i fra de føringer som er gitt, ser det reelle formålet ut til være "å fremme velferd for pelsdyr innenfor de økonomiske rammer som en tildels uforandret pelsdyrproduksjon innebærer".

NOAH mener imidlertid at formålsparagrafen bør lyde: "å fremme bedre velferd for pelsdyr i en avviklingsfase." NOAH mener at ordene "god velferd" og "respekt" bør utelates - ikke fordi NOAH bestrider at rev og mink har krav på god velferd og respekt, som de allerede har krav på i tråd med dyrevelferdsloven - men fordi forskriftens formål ikke fremstår slik og at det ikke er mulig å fremme "god velferd" og "respekt" for rev og mink med en forutsetning om fortsatt pelsdyrhold. Velferd er feilaktig begrep i beskrivelse av pelsdyrs situasjon på farmene, men deres "dårlige velferd" kan selvsagt lindres, og dette kan forskriften ta mål av seg å få til - som et strakstiltak i en avviklingsperiode. Man kommer likevel i en konfliktsituasjon med lovverket - da alle dyr skal ha krav på "god velferd". Dette er også bakgrunnen for at NOAH mener driftsformen i pelsdyrholdet strider mot lovens intensjon idag, slik den gjorde også med gammel dyrevernlov. NOAH ser ikke at denne paragrafen vil bidra til konkret bedring i velferden - den vil kun fremstå som teoretisering i forhold til de rammer som ellers er lagt i forskriften.

"§ 2. Virkeområde

Ingen kommentar.

Kommentarer til kapittel 2

"§ 3. Tillatte arter

Følgende arter er tillatt holdt som pelsdyr:

- a) mink (Mustela vison)*
- b) sølvrevt yper (Vulpes vulpes)*
- c) blårevt yper (Vulpes lagopus)*
- d) krysninger mellom disse revet ypene*

Individer som ikke er født i pelsdyrhold, skal ikke holdes som pelsdyr.

NOAH mener det er positivt at det forebygges oppbygning av pelsdyravl med f.eks. ilder, chinchilla og kanin - dette vil forebygge dyrevernmessige problemer og er således et eksempel på at forskriften bedrer disse dyrenes rettsstatus ved å hindre utnytting. Siden dette ikke er aktuelle næringer i Norge per idag, vil det imidlertid ikke bidra til "vesentlig bedring i dyrevelferd" med hensyn til de dyrene som utnyttes i industrien.

NOAH mener det vitenskaplig riktige å bruke denne paragrafen til, er å fastslå at i utgangspunktet er ingen arter tillatt/ "egnet" som pelsdyr. Man kan så isteden åpne for dispensasjonssøknad for de aktuelle arter inntill en konklusjon på næringens fremtid foreligger etter vurdering i 2012/2013. NOAH ser at en slik løsning ville vært problematisk for Mattilsynet fordi hele forskriftsprosessen er politisk styrt til fordel for oppdrettsnæringen. NOAH vil derfor påpeke sin manglende støtte til at artene mink og rev nevnes på slik måte i denne paragrafen.

"§ 4. Melding om hold av pelsdyr

NOAH mener at kartlegging av kommersielt dyrehold er viktig. Derimot mener NOAH at denne paragrafen bør inneholde en hindring for etablering av nye anlegg. Sett i lys av at næringen skal vurderes avvirket om få år, bør det ikke gis tillatelse til bygging av nye anlegg. NOAH mener også at det bør leveres inn årlig informasjon fra journalene til Mattilsynet - det bør f.eks. være et grunnlag for statistikk på sykdom og dødelighet. Dette kommenteres også under relevant paragraf.

§ 5. Kompetanse

Paragrafen er i tråd med andre forskrifter for annet dyrehold, og i tråd med kravet i dyrevelferdsloven. Mattilsynet sier at "Kravet om dokumentert kompetanse om hold og avlving av pelsdyr vurderes som en av de viktigste velferdsforbedrende tiltakene". NOAH mener imidlertid at man ikke uten videre kan karakterisere kravet som "vesentlig bedring". Næringen hevder allerede at de "har dyrevelferd som et av våre høyest prioriterte arbeidsområder", og har en kontrollgruppe som hevdes å besøke 25 % av farmene årlig og rådgir farmerne. Det er tydelig at næringens rådgivende og utdannende funksjon ikke engang er en garanti for at farmerne følger lover og regler. Høyst sannsynlig vil næringen selv stå for utdannelsen som kreves av denne paragrafen. Både erfaringsmessig og ut i fra de gitte forhold (hold av dyr i begrensede bur) vil kunnskapen om dyrs behov som her formidles være begrenset og ikke egnet til "vesentlig bedring". Velferden risikerer tvert imot å bli værre dersom Mattilsynet som en følge av en kompetanse-godkjenning, velger å redusere inspeksjoner i dyrehold. Dette er ikke et argument mot kompetanse-krav, men en påpekning av at det kan få problematiske følger dersom den virksomhet som det skal utvikles kompetanse på, i sin natur er i strid med dyrenes behov og velferd. NOAH minner også om Mattilsynets eget utsagn om pelsdyrhold som potensielt klassifisert som "risikodyrehold", og foreslår at man ikke legger til grunn mindre tilsyn med farmene som følge av denne paragrafen.

§ 6. Avl

Ved avl av pelsdyr skal det bare brukes robuste og friske dyr med god fysisk og mental funksjon. Dyr med arvelige defekter skal ikke brukes i avl.

Ved utvalg av avlsdyr skal det særlig legges vekt på at dyrene er tillitsfulle overfor mennesker og rolige og ikke aggressive overfor andre dyr.

Avlsdyr skal være testet for tillitsfullhet overfor mennesker før de benyttes i avl.

Dette er i store trekk en videreføring av tidligere § 12 om avl, men ordlyden er mer "positiv". Likevel er det ingen grunn til å tro at paragrafen vesentlig vil bidra til bedre velferd: Fysisk helse er allerede vektlagt i den gamle paragrafen, og den mentale testing som i dag brukes, er begrenset og på ingen måte noen garanti for en god mental helse hos pelsdyr. Hadde paragrafen omhandlet retningslinjer for f.eks. hundeavl kunne man kanskje sagt at den ville kunne føre til bedret velferd i forhold til situasjonen idag, men når det er snakk om pelsdyr som skal holdes i bur, kan man ikke hevde at paragrafen vil ha vesentlig innvirkning på mental og fysisk helse - da dette ikke kun er resultat av avl, men også miljø. Et miljø hvor dyr holdes i små bur, vil motvirke eventuelle resultater av avl. NOAH vil særlig påpeke at dyr ikke blir "tillitsfulle" av seg selv ut i fra genmaterialet, men av erfaring (selv om man selvsagt ser individuelle genetiske variasjoner i mot/forsiktighet) - forholdene på en pelsdyrfarm tilrettelegger ikke for at dyrene skal utvikle "tillitt" til mennesker, på samme måte som en hundeoppdretter med 100 hunder som hvert år får valper og sitter i trange bur, ville ha problemer med å "avle tillitsfulle hunder".

§ 7. Tillitsfulle dyr

Dyreholder skal sørge for at dyrene fra tidlig alder blir tillitsfulle og tamme nok til å kunne håndteres og stelles på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

NOAH har de samme kommentarer til denne paragrafen som under § 6. NOAH setter også spørsmålsteget ved realismen i paragrafen - den gjennomsnittlige pelsdyreier vil neppe avhjelpe dyrenes frykt for mennesker på grunnlag av denne paragrafen. Dersom man ønsker at pelsdyreiere skal holde dyr som kan karakteriseres som "tillitsfulle", bør de bruke vesentlig tid med hvert dyr, som i så fall burde ha vært konkretisert i paragrafen. NOAH vil for øvrig påpeke manglende frykt for mennesker hos dyr som ellers holdes under svært begrensede forhold, ikke skaper en situasjon som er holdbar for dem - investerer man den (betydelige) tiden og ressursene det tar å få hvert enkelt dyr til å ikke lenger føle frykt, vil man ha en situasjon hvor man har flere hundre "hunder" i bur som hver dag blir berøvet for både sosial stimuli i tillegg til annen viktig adferd. Dette betyr selvsagt ikke at situasjonen hvor dyrene føler frykt er "akseptabel", men at forutsetningene for god mental helse ikke er til stede i pelsdyroppdrett.

For øvrig er ordlyden en fortsettelse av tidligere § 7, dermed bidrar ikke paragrafen til "bedring" i forhold til dagens situasjon. Tvert imot ser man av Mattilsynets egen tilsynsrapport at særlig revenes frykt er utbredt til tross for at farmere har blitt oppmuntret til "temming" i en forskrift som ble lansert for over ti år siden.

"§ 8. Rutiner og journal"

Paragrafen er fornuftig også i en avviklingsperiode. NOAH mener for øvrig at (deler av) journalen bør leveres inn til Mattilsynet årlig - særlig med tanke på statistikk over sykdom, dødsårsaker og "temming" - og at disse er offentlig tilgjengelige. NOAH vil imidlertid ikke mene at journalføring i seg selv fører til "bedre dyrevelferd" - det er avhengig av at journalene enten gjøres offentlig tilgjengelige, eller at Mattilsynet har hyppig tilsyn - og er uansett begrenset av de grunnleggende forhold i peldyrholdet.

"§ 9. Forbud mot livdyrutstillinger"

NOAH er enig i denne paragrafen, som er en fortsettelse av dagens situasjon.

Kommentar til kapittel 3

"§ 10. Krav til anlegg for hold av pelsdyr

Anlegg for hold av pelsdyr skal

- a) legges til steder uten sjenerende støykilder i nærheten og med liten risiko for akutt støypåvirkning*
- b) ha egnet underlag og utstyr til forsvarlig gjødselhåndtering*
- c) ha egnet plass for hygienisk og kjølig lagring av fôr*

- d) ha frostfri og automatisk drikkevannsforsyning
- e) ha egnet sted for å kunne gjennomføre smitteforebyggende tiltak
- f) være egnet for å kunne gjennomføre godt renhold

Anlegg hvor pelsdyrhusene ikke er lukket med tette yttervegger fra gulv til tak, skal være inngjerdet for å sikre mot rømming og mot at fremmede dyr kommer inn i anlegget. Der det er flere pelsdyrhus i anlegget, skal det være plass nok mellom husene til å kunne fjerne gjødsel, rydde snø og utføre andre nødvendige aktiviteter. Alle pelsdyrhus skal ha tett tak.

Det skal til enhver tid være avsatt tilstrekkelig antall særskilte plasser for syke dyr og dyr som trenger spesielt tilsyn eller stell. Det skal være mulig å varme opp enkelte slike særskilte plasser.

Det er i store trekk en videreføring av gammel § 3. Det som er nytt er plass for syke dyr og frostfritt vanningsanlegg for å sikre kontinuerlig vann. NOAH oppfatter ikke intensjonene i disse tilleggene som noe nytt; når loven krever tilstrekkelig tilgang på vann forutsetter NOAH at dette skal innebære at dyrene har kontinuerlig tilgang, da det er et betydelig stressmoment å ikke ha tilgang til vann. Erfaringsmessig vet man at pelsdyr ikke har hatt dette, og NOAH mener de enkelte pelsdyrholdere, alternativt næringen som helhet, dermed har gjort seg skyldig i brudd på dyrevern/dyrevelferdsloven. Likeledes er det standard at dyr som er syke kan få være for seg selv dersom dette er det beste for dem, og at slikt syke-rom skal være tilgjengelig. Erfaringsmessig vet man at også stell av syke dyr har vært fraværende på visse farmere, og at disse dermed har brutt de generelle paragrafene i dyrevelferdsloven. Når dette igjen presiserer i denne forskriften mener NOAH at man bør presisere at syke dyr ikke skal holdes i standard nettingbur, men at syke-plasser skal være utformet slik at dyrene skal kunne hvile beina naturlig på underlaget. NOAH mener at det her dreier seg om presiseringer av dyrevelferdsloven, men ser at automatisk vanningsanlegg reduserer muligheten for farmere til fortsatt å bryte loven med hensyn til vanntilgang. Dette er isolert sett et positivt tiltak, men en overgangstid til 2015 er negativt, særlig hvis det bidrar til å svekke en reell vurdering av avvikling i 2012.

§ 11. Krav til oppholdssted

Oppholdssteder for pelsdyr skal være tilpasset antallet dyr og være så store, komplekse og fleksibele at dyrene kan bevege seg naturlig, utføre variert aktivitet og oppleve jevnlig variasjon i miljøet. Det skal tas størst mulig hensyn til dyrene artstypiske behov, deres alder, kjønn og tid på året. Pelsdyr skal holdes i fleksible oppstallingssystemer med lukkbare åpninger mellom oppholdsenheter, eller mellom oppholdsenheter og annet egnet areal. Så langt det er mulig skal de fleksible oppstallingssystemene være i bruk gjennom hele året, og på en slik måte at så mye som mulig av anleggets oppholdsareal blir utnyttet.

Underlag, vegger, tak og innredninger der dyrene oppholder seg, skal være utformet og vedlikeholdt slik at det i størst mulig grad sikrer god dyrevelferd.

Oppholdsenheten skal berikes med aktivitetsobjekter og eventuelt innretninger som stimulerer dyrene til lek, gnaging, utforskning og variert fysisk aktivitet.

Aktivitetsobjektene skal skiftes ut med jevne mellomrom og ved behov.

Alle avvente dyr skal ha tilgang til liggehylle eller annen permanent innretning som er plassert høyt i oppholdsenheten, og som er utformet slik at dyret kan iaktta omgivelsene og innta en bekvem hvilestilling.

Alle dyr skal ha tilgang til skjul hele året.

Drektige tisper og tisper med valper skal ha egen redekasse.

Underlaget skal være egnet for dyrene å bevege seg på ut fra art, alder, størrelse og vekt. Ekskrementer, fôrrester og vannspill skal ikke bli liggende. Ved bruk av drenerende underlag skal det sikres at valpene ikke kan falle gjennom eller skade seg.

Det skal være enkelt å foreta grundig inspeksjon av samtlige dyr.

Ordlyden om at oppholdsenhet skal være "så store, komplekse og fleksible at dyrene kan bevege seg naturlig, utføre variert aktivitet og oppleve jevnlig variasjon i miljøet" er isolert sett positiv, men den står i sterk kontrast til hva som faktisk tillates av oppholdsenhet. Dette

er svært problematisk. NOAH mener at "størst mulig" i neste setning må strykes - dyrevelferdsloven sier: "Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrers levemiljø skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel." I lovteksten er det ikke modifisert med "størst mulig". En uunngåelig følge av dette bør være at hold i bur er utelukket.

Videre sier Mattilsynet: "Så langt det er mulig skal de fleksible oppstallingssystemene være i bruk gjennom hele året" - her åpnes det for å ha dyr i ett bur hele tiden, hvis det er mer praktisk.

Mattilsynet beskriver videre "stimulerer dyrene til lek, gnaging, utforskning og variert fysisk aktivitet". Det sier seg selv at dette bare blir ord, så lenge det er 1-2 m² med bur, supplert med nettinghulle, vegg og pinne el.l, som er utgangspunktet.

Mattilsynet sier at underlaget skal være "egnet", og tillater likevel "drenerende underlag", selv om det åpenbart ikke er det mest "egnete" for dyr å leve sitt liv balanserende på et underlag hvor de hele tiden må passe seg for å ikke trå igjennom. NOAH vet at det ligger politiske føringer for å hevde at dyrene ikke bør ha naturlig underlag - da dette, på samme måte som sandkasse å grave i, vil føre til ekstra renhold og økte utgifter. NOAH vil derfor nøye seg med å markere at vi ikke anser forskriftens bestemmelse om å tillate nettingbunn å være vitenskaplig basert - all den stund da den forskning som er gjort på ulike underlag ikke har gitt dyrene en reell tilgang til et fast underlag som både er høydemessig prioritert for dyrene (som tross alt er i en utrygg situasjon i fangenskap der de ikke kan flykte) og som ikke risikerer å oppfattes som en ansamling av etterlatenskaper snarere enn et fast underlag.

NOAH mener at paragrafen bør inneholde et eksplisitt forbud mot bur, da et stort vitenskaplig materiale, sammenfattet i rapporten fra Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare, tydelig peker på at paragrafens intensjoner om at dyrene skal "bevege seg naturlig, utføre variert aktivitet" ikke kan oppfylles i nettingbur - den samme konklusjon har Den Norske Veterinærforening (2009) og Rådet for Dyreetikk (1994). NOAH mener det er kritikkverdige at denne forskningen og disse instansenes anbefalinger ikke blir tatt til følge når det gjelder pelsdyr. Når det gjelder dyrenes spesifikke behov kommenterer NOAH det i avsnittene som gjelder mink og rev, og også innledningsvis.

§ 12. Klima

Pelsdyr skal gis beskyttelse mot ugunstige værforhold, herunder høy lufttemperatur med fare for oppheting.

Dyrene skal holdes i et tørt miljø med god ventilasjon og lav støvkonsentrasjon. Det skal ikke være gasser i for høye konsentrasjoner der dyrene befinner seg.

Pelsdyrhus som er lukket med tette vegger, skal ha tilstrekkelig luftutskifting og om nødvendig ha mekanisk ventilasjonssystem.

Paragrafen er i store trekk en videreføring, og en selvsaghet i forhold til dyrevelferdsloven. Imidlertid gir pelsdyrholdets natur endel iboende problemer som kan sette paragrafens intensjon i fare - dyrene holdes i trange bur uten mulighet til egen temperaturregulering, og uten mulighet til å fjerne seg fra sjenerende miljø. For at paragrafen skal kunne etterleves bør bur som driftsform ikke tillates.

§ 13. Lys og støy

Pelsdyr skal være sikret tilgang til dagslys tilsvarende utelyset ved naturlig døgnrytme gjennom hele året.

For å kunne gjennomføre forsvarlig tilsyn og stell skal det benyttes tilstrekkelig kunstig belysning av oppholdsarealet.

Dyrene skal ikke utsettes for permanent kunstig belysning.

Dyrene skal ikke utsettes for unødig varig eller plutselig støy.

Paragrafen er i store trekk en videreføring, og en selvsaghet i forhold til dyrevelferdsloven.

Imidlertid gir pelsdyrholdets natur endel iboende problemer som kan sette paragrafens intensjon i fare - dyrene holdes i trange bur uten mulighet til å fjerne seg fra sjenerende lyd/lys. For at paragrafen skal kunne etterleves bør bur som driftsform ikke tillates.

§ 14. Utstyr og tekniske innretninger

Utstyr og tekniske innretninger, herunder drikkevannsforsyning, skal etterses og vedlikeholdes jevnlig. Ved feil skal dyrenes velferd ivaretas ved alternative løsninger inntil utbedring er foretatt.

Dette er en selvsagthet i tråd med dyrevelferdsloven.

§ 15. Brannsikring

Materialer, konstruksjoner, installasjoner og utstyr skal utformes og vedlikeholdes med tanke på å forebygge brann.

Egnet brannslukkingsutstyr i tilstrekkelig antall skal være tilgjengelig i alle pelsdyranlegg.

Pelsdyrhus som har tette vegger og hvor det er omfattende elektriske installasjoner, skal ha brannvarslingsanlegg, dersom det ikke er åpenbart unødvendig.

Paragrafen representerer en standarisering i forhold til dyrevelferdsloven. Imidlertid bør "dersom det ikke er åpenbart unødig" strykes, da dette ifølge høringsbrevet vil føre til at de fleste gårder ikke har slikt anlegg. Det er vanskelig å se for seg at brannvarsling skal være reelt "unødig".

Kommentarer til kapittel 4

§ 16. Tilsyn og stell

Dyreholder skal sikre at samtlige dyr får godt tilsyn og stell minst én gang per døgn. Syke eller skadde dyr, nyfødte dyr og dyr som viser unormal atferd, skal ha hyppigere tilsyn. Kravet om hyppigere tilsyn gjelder også i tiden omkring fødsel, for diegivende tisper med valper og unge valper etter avvenning. Pelsdyr skal ha klorøkt ved behov. Avlsdyr skal ha klorøkt minst en gang i året.

Innholdet i paragrafen er, med unntak av klorøkt, en videreføring av gammel forskrift, og en presisering av det som allerede står i dyrevelferdsloven. Det er også en selvsagthet i forhold til denne. Mattilsynet mener at krav om hyppigere tilsyn av dyr med særlige behov er nytt, men NOAH mener det ser ut til å være dekket også i gammel forskrift: "Dyr som er sjuke, høyt drektige eller av andre grunner trenger nærmere overvåking, skal gis tilsyn hyppigere og så ofte som nødvendig." Imidlertid gir pelsdyrholdets natur endel iboende problemer som kan sette paragrafens intensjon i fare - Mattilsynets tilsynsrapport viser at det er avvik med hensyn til tilsyn og stell av syke dyr til tross for at det allerede ligger som et krav i lov og forskrift. Dermed vil man ikke kunne si at denne paragrafen nødvendigvis vil føre til "vesentlig bedring", selv om bestemmelsene i seg selv er viktige.

Når det gjelder klorøkt bør dyr som går på et underlag hvor klørne ikke slites ha røkt mer enn en gang i året hvis paragrafen skal ha noen mening. Visse hundeklør kan vokse ut til en plagsom lengde allerede på 1-2 måneder, og blir da i tillegg slitt ved naturlig underlag og fri bevegelse. Mattilsynet skriver at "lange eller feilvoksende klør vil kunne hemme naturlig bevegelse, utsette dyret for skade og være smertefulle." Dersom dette skal hindres bør intervallet være nærmere 4-6 ganger i året på det underlaget dyrene lever på. Dette står igjen i konflikt til hyppig håndtering, som også forårsaker ubehag og stress. Problemet med forvokste klør er dermed enda et argument for at bur er uegnet for dyrene.

§ 17. Fôr og vann

Pelsdyr skal ha fôr av god kvalitet i tilstrekkelige mengder og med en sammensetning som dekker næringsbehovet ut fra art, alder, fysiologisk tilstand og tid på året.

Dyrene skal føres minst en gang i døgnet. Fra valpene begynner å ta til seg fôr til kullet deles opp skal de føres minst to ganger i døgnet.

Dyrene skal til enhver tid ha tilgang til drikkevann av god kvalitet. Utstyr og innredning som benyttes i forbindelse med fôr- og drikkevannforsyning, må være utformet og plassert slik at

- a) fôr og vann er lett tilgjengelig for dyrene*
- b) fôr og vann ikke forurenses*
- c) skadelig konkurranse mellom dyrene hindres så langt råd er*

Overvekt som har negativ innvirkning på dyrets bevegelsesevne og helse skal forebygges. Avlstdyr skal velges ut så tidlig som mulig og fôres slik at behovet for vektreduksjon fram mot paring faller bort. Dersom det er nødvendig for å redusere dyrenes vekt, skal dette skje ved å benytte fôr med lavere energiinnhold eller ved å øke dyrenes fysiske aktivitet. Den tiden dyrene bruker til å ete, skal ikke reduseres.

Paragrafen er i store trekk en videreføring, og en selvsagthet i forhold til dyrevelferdsloven. Også det eksplisitte krav om kontinuerlig vann er en presisering av det som allerede står i dyrevelferdsloven. Det fremgår at pelsfarmere har brukt sulting som rutine for avlstdyr, dette har vært ulovlig også i forhold til gammel dyrevernslov, og burde få følger for næringen. Når det i paragrafen presiseres at dyr ikke skal få mindre tid til eting, bør man også sikre intensjonen, og presisere at slanking ikke skal gå ut over metthetsfølelsen til dyrene. Til tross for at paragrafen i seg selv inneholder viktige punkter, gir pelsdyrholdets natur endel iboende problemer som kan sette paragrafens intensjon i fare - dyrene holdes i trange bur uten mulighet til aktivt næringsøk. Dette kan både føre til at de ikke får adgang til mat og vann slik det er tenkt, og det fører til frustrasjon fordi selve næringsøk-adferden ikke tilfredsstilltes. For at paragrafen skal kunne etterleves bør bur som driftsform ikke tillates.

§ 18. Forbud mot bruk av visse stoffer

Ingen kommentar, paragrafen synes å videreføre gjeldende rett.

§ 19. Håndtering og innfangning

All håndtering av pelsdyr skal foregå på en skånsom måte av trent personell. Dyrene skal så langt mulig håndteres for hånd og av personell dyrene kjenner. Dyr skal løftes og bæres med understøttelse av kroppen. Fikseringsutstyr skal kun brukes unntaksvis dersom det er helt nødvendig av hensyn til dyret eller den som håndterer dyret. Dyr som har sluppet ut av pelsdyrhuset, skal fanges inn igjen snarest mulig. Feller for innfangning av rømte dyr skal tilses minst to ganger om dagen.

Paragrafen er i store trekk en videreføring, og en selvsagthet i forhold til dyrevelferdsloven. Selv om det presiseres at dyr skal støttes når de bæres, burde dette ha vært en selvsagthet også tidligere etter selve loven. Fikseringsutstyr tillates fortsatt brukt, revetang og munnklype bør ikke tillates. For veterinærmedisinske undersøkelser kan annen innretning enn metall-munnklype med fordel brukes. Håndtering vil i seg selv ikke oppleves positivt for dyret, og paragrafen kan derfor ikke sies å oppnå "vesentlig bedring i dyrevelferd" selv om noen selvfølgeligheter ytterligere presiseres.

§ 20. Avvenning

Valper skal avvennes fra morsmelk tidligst ved åtte ukers alder og senest ved ti ukers alder.

Avvenning kan skje ved en tidligere alder dersom hensynet til mordyrets eller valpenes velferd tilsier det.

Valper i naturlig tilstand er lengre tid med sin mor enn 8 - 10 uker. Revevalper blir ca et halvt år hos foreldrene, noen også lenger. Minkvalper finner eget territorie ved ca. 3-4 måneders alder, hunnvalper kan være lengre sammen med moren. Den gamle forskriften krevde ti uker, desto lengre tid desto nærmere er det hva som er normalt for dyrene. Når den nye forskriften reduserer dette til 8 uker er det et resultat at burets begrensninger: NOAH mener det er

uriktig å tillate avvenning før 10 (egentlig 12 uker, for rever lengre), og at det er miljøet og ikke dyrene som må endres dersom det blir aggresjon mellom dyrene på grunn av lite plass og utilfredsstillende miljø. Paragrafen fører ikke til "vesentlig bedring", da dyrenes adferd viker for praktiske hensyn.

§ 21. Sosial kontakt med andre dyr

Alle dyr skal gis adgang til ønsket sosial kontakt, om mulig i grupper.

Valper skal oppstalles sammen, to eller flere, fra avvenning og fram til pelsing.

Nødvendige tiltak skal iverksettes for å redusere aggresjon mellom dyr som holdes sammen, eksempelvis ved omgruppering, økt miljøberikelse og føring etter appetitt.

Spesielt aggressive dyr skal tas ut av de sosiale gruppene, og dyr som ikke aksepterer hverandre, skal holdes atskilt. Aggressive dyr skal ikke benyttes i eventuell framtidig avl, jf. § 6 tredje ledd.

Viktigheten av sosiale behov er en presisering av dyrevelferdsloven, og er isolert sett positivt. Likevel bidrar ikke paragrafen til "vesentlig bedring" da burets forutsetninger hindrer normal sosial adferd, og forårsaker at enkeltdyr av praktiske grunner fortsatt kan holdes alene dersom de reagerer på miljøet med aggressivitet overfor andre dyr. Selv om prinsippet med sosial kontakt er riktig, vil dyrene fortsatt være under forhold hvor den normale sosiale adferden ikke vil kunne tilfredsstilles.

§ 22. Forebyggende helsearbeid

Driften skal være tilrettelagt for å forebygge skade og sykdom hos dyrene.

Dyrene skal beskyttes mot spredning av smittsom sykdom gjennom nødvendige vaksinasjonsprogram og hensiktsmessige smittehygieniske rutiner. Det skal tas nødvendige forholdsregler mot fugler og andre skadedyr.

Parasittbelastningen skal overvåkes. Dersom det er nødvendig, skal dyrene behandles mot parasitter.

Mattilsynet skriver at dagens forskrifter ikke har paragraf om forebyggende helsearbeid, men dette burde ha blitt oppfattet som en selvsaghet i forhold til tidligere dyrevernlov, hvor dyrene ikke skulle "komme i fare for å lide", og likeledes dagens dyrevelferdslov hvor dyr skal "beskyttes mot skade, sykdom (...)". Imidlertid gir pelsdyrholdets natur endel iboende problemer som kan sette paragrafens intensjon i fare - dyrene holdes i trange bur hvor skade og sykdom oppstår som følge av frustrasjon, unormal adferd og stress. Driftsformen i seg selv forårsaker risiko for sykdom og skade. For at paragrafen skal kunne etterleves bør bur som driftsform ikke tillates.

Det bør også presiseres at det skal forebygges både fysisk og mental skade og sykdom.

§ 23. Sykdom og skade

Dyreholder skal sørge for at syke og skadde dyr uten opphold får nødvendig og forsvarlig behandling.

Syke og skadde dyr skal oppstalles på egnet plass, jf. § 10 siste ledd, dersom dette er til beste for dyret.

Dersom det kan føre til unødig lidelse for dyret å leve videre, skal det umiddelbart avlives.

Døde dyr skal uten opphold fjernes og behandles på en smittehygienisk forsvarlig måte.

Mattilsynet skriver at det tidligere ikke har vært en paragraf om dette. NOAH vil igjen mene at dette har fulgt som en selvsaghet av dyrevern/dyrevelferdsloven. Erfaring viser at skadde og syke dyr ikke har blitt fulgt opp, men NOAH mener at man ikke kan forvente at denne paragrafen gir "vesentlig bedring", da kravet om behandling av skadde og syke dyr har vært helt klart ut i fra selve loven. Likevel er det på sin plass å føre inn paragrafen også i forskriften.

§ 24. Renhold

Oppholdsrom, innredning og gjenstander som dyrene kommer i kontakt med, skal rengjøres og desinfiseres ved behov. Gjødning skal ikke være til sjenanse for dyrene. Strø- og redemateriale skal holdes rent og tørt og skiftes ut ved behov. Det skal være tilfredsstillende renhold og ryddighet på anlegget for øvrig.

Paragrafen er i hovedtrekk en presisering av dyrevelferdsloven, men i forhold til gammel forskrift har man tatt ut "en gang i året". Dette mener NOAH er positivt, da dette åpenbart ikke er tilstrekkelig renhold - derimot bør man vurdere å konkretisere, da risikoen ellers er til stede for at rengjøring fortsatt bare gjøres en gang i året.

NOAH synes å se den positive intensjon bak formuleringen "til sjenanse for dyrene", men mener den er for vag, og vil risikere å være virkningsløs. NOAH mener man bør presisere at avføring og skitt ikke skal utgjøre et underlag som dyrene går på, eller opphopes som vegger.

Imidlertid gir pelsdyrholdets natur endel iboende problemer som kan sette paragrafens intensjon i fare - dyrene holdes i trange bur hvor skitt og avføring lett hoper opp og hvor farmerne tradisjonelt ikke rengjør annet enn mellom "innsett". For at paragrafen skal kunne etterleves bør bur som driftsform ikke tillates.

Kommentarer til kapittel 5

§ 25. Krav til minsteareal og fleksibel oppstalling

Oppholdsenhet for mink skal være minst 90 cm dyp, 30 cm bred og 45 cm høy.

Gulvarealet for mink, utenom skjul og redekasse, skal ha følgende mål:

- a) Avlsdyr som er lettere enn 4,2 kg, skal ha minst 0,27 m².*
- b) Avlsdyr som er tyngre enn 4,2 kg, skal ha minst 0,47 m².*
- c) Tispe med valper før avvenning skal ha minst 0,27 m².*
- d) Tispe med en valp etter avvenning skal ha minst 0,27 m².*
- e) To avvenne valper skal ha minst 0,27 m².*
- f) Tre eller flere avvenne valper skal i tillegg til 0,27 m² ha minst 0,09 m² per dyr. I klatrebur til mink med et grunnareal på 0,27 m² og et øvre planareal på 0,20 m² skal det ikke holdes mer enn fire dyr.*

Avlstisper skal i perioden fra pelsingstid til valping ha adgang til flere oppholdsenheter eller annet tilgrensende og egnet areal. Dette kravet gjelder også for avlstisper i perioden etter avvenning så langt det er mulig.

Avlshanner skal så langt det er mulig gjennom hele året ha adgang til flere oppholdsenheter eller annet tilgrensende og egnet areal.

I perioden fra avvenning til pelsing skal valper og mordyr så langt det er mulig ha adgang til flere oppholdsenheter eller annet tilgrensende og egnet areal.

De konkrete kravene til oppholdsrom for mink er totalt uakseptable og går på tvers av funksjonskravene i flere av de andre paragrafene i forskriften og dyrevelferdsloven. NOAH foreslår at man også i de spesielle bestemmelsene for mink legger inn funksjonskrav - følgende funksjoner er viktige: "Mink skal kunne svømme og dykke i vann som arealmessig og dybdemessig er stort nok til å tillate disse adferdene i en naturlig form; løpe, klatre og bevege seg på naturlig fast grunn, ha tilgang til omgivelser som tilfredsstillende deres behov for utforsking og lek." Tidligere i høringsvaret er det redegjort for minks behov for svømming/dyking og løping, og det er åpenbart at løping bør utføres på normal grunn. Også de andre behovene som her er nevnt er nevnt som viktige av UMB/ VKM, uten at man i konklusjonene tar høyde for et miljø hvor eksempelvis lek/utforsking kan få utløp.

Det er åpenbart at den løsning Mattilsynet har valgt - å videreføre driftsformer som Rådet for Dyreetikk ønsket avvirket allerede i 1994, og som NVF mener tiden er moden for å utvikle - innebærer at viktige adferder for mink ikke kan tilfredsstillende. Også de "fleksible løsningene" gir i store trekk like lite areal per dyr, og modifiseres med "så langt det er mulig" i de fleste sammenhenger slik at paragrafen ikke innebærer noe faktisk krav om at fleksible løsninger

brukes. NOAH mener at pelsdyroppdrett bør avvikles, i tråd med konklusjon i andre land som har vurdert muligheten for naturlig adferd i fangenskap for pelsdyr, og at Mattilsynet bør presisere krav til de nevnte adferder og forbud mot burdrift.

Dyrevelferdsloven sier: "Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrs levemiljø skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel." Paragrafen som her foreligger er klart i strid med dette.

Denne paragrafen fører dermed ikke til "vesentlig bedring i dyrevelferden" til tross for noen centimeters større burplass for større dyr, den fører til videreføring av de vesentligste problemene ved pelsdyrnæringen.

§ 26. Bunning

Bunning til mink skal være plastbelagt, galvanisert eller rustfri.

Tråden i bunningen skal ha tykkelse på minimum 1,8 mm.

Maskene i bunningen skal være firkantete og ha en størrelse på maksimalt 1 x 1,5 tommer.

Fra valpene fødes og fram mot avvenning skal bunningen være finmasket og plastbelagt.

I tråd med kommentarene til paragrafen over, mener NOAH at bur er uakseptabelt etter dyrevelferdsloven. Nettingen isolert sett er også uakseptabel som underlag - noe Mattilsynet selv presiserer i høringsbrevet og konsekvensutredningen. At Mattilsynet ikke har valgt å spare valper fra et underlag som er høyst ubehagelig for dem, er dermed av praktiske hensyn. Mattilsynet oppfordrer næringen til å finne en løsning selv. NOAH ser ikke dette som en reell løsning; hvis en praksis ikke tilfredsstiller dyrevelferdslovens krav eller myndighetenes krav, bør praksisen ses på som forbudt (eventuelt presiseres som forbudt), ikke tillates med oppfordring til næringen selv om å "ordne opp".

§ 27. Skjul, redekasse og aktivitetsobjekt

Skjul til mink skal bygges av varmeisolerende materiale. Det skal ha nettingtak, tette vegger med en egnet inngangsåpning og trekkfritt gulv. Det skal gi tilstrekkelig beskyttelse mot ugunstige værforhold.

Skjulet skal være tilpasset antallet dyr slik at de kan innta en artstypisk liggestilling samtidig.

Skjulet skal regelmessig forsynes med isolerende, tørt, rent og egnet redemateriale i tilstrekkelige mengder.

Skjulet kan brukes som redekasse.

Redekassen skal ha tett, trekkfritt liggeunderlag og isolerende egenskaper som er tilpasset minkvalpenes varmebehov. Redekassen skal til enhver tid ha rikelige mengder isolerende, tørt, rent og egnet redemateriale så som halm, høy, papir, sagflis, kutterflis, spon eller lignende.

Mink skal ha tilgang til halm som aktivitetsobjekt.

Paragrafens innhold i seg selv er ikke problematisk i den forstand at det ikke er problematisk for mink å ha tilgang til en kasse som beskrevet, og selvsagt ikke å ha tilgang til halm. Det som her er problematisk er forutsetningene rundt paragrafen - at dette er det eneste minkene har tilgang til utover nettingburet. Det vises til kommentarene til forrige paragraf.

§ 28. Sosial kontakt med andre dyr

Dyreholder skal forebygge at valpene gir hverandre bittskader i dieperioden.

Mordyret skal gis mulighet til å trekke seg unna valpene i tiden før avvenning.

Minktisper kan oppstalles sammen med ett avkom fra avvenning og fram til pelsingstid.

Kommentar til denne paragrafen er allerede gitt til paragraf 20 og 21. Sosial kontakt er viktig, men det er like viktig at det legges til rette for at sosial kontakt innebærer normal sosial

adferd - her bøter man isteden på problemer forårsaket av driftsformen ved å begrense dyrene.

§ 29. Hold av mink i bærbart bur eller felle

Innenfor pelsdyranlegget skal mink ikke holdes i bærbart bur eller felle i mer enn én time av gangen.

NOAH mener en time i en fikseringfelle er svært lenge. Anseelig stress risikerer å bygges opp når minken sitter i et bur hvor veggene kan være inntil kroppen på alle sider i opptil en time. Et opphold i slikt bur vil uansett være svært stressende for dyret, og bør ikke tillates for "pelskontroll" og annen inspeksjon knyttet til driftsrutiner, men kun dersom det er snakk om helt nødvendig veterinærmedisinsk undersøkelse. For slik undersøkelse bør det ikke være behov for mer enn 15 - 20 minutter, da lengre veterinærmedisinske undersøkelser bør gjøres under bedøvelse, og man ikke bør la dyrene vente på veterinæren, men veterinæren bør ha klart alt nødvendig utstyr til å sette igang undersøkelse/behandling straks dyret er i fellen.

Kapitel VI. Særskilte bestemmelser for rev

§ 30. Krav til minsteareal og fleksibel oppstalling

Oppholdsenhet for rev skal være minst 95 cm dyp, 75 cm bred og 75 cm høy.

Gulvareal for rev, skjul og redekasse medregnet, skal ha følgende mål:

- a) Avlsdyr som er lettere enn 20 kg, skal ha minst 1,2 m².*
- b) Avlsdyr som er tyngre enn 20 kg, skal ha minst 2,0 m².*
- c) Paret tisper og tisper med valper før avvenning skal ha minst 2,0 m².*
- d) To avvenne valper skal ha minst 1,2 m².*
- e) Tre eller flere avvenne valper skal i tillegg til 1,2 m² ha minst 0,5 m² per dyr.*
- f) Avvenne valper som holdes atskilt, jf. § 21 fjerde ledd, skal ha minst 0,8 m².*

Avlstisper skal i perioden fra pelsingstid til de er paret ha adgang til flere oppholdsenheter eller annet tilgrensende og egnet areal. Dette kravet gjelder også for avlstisper i perioden etter avvenning så langt det er mulig.

Avlshanner skal så langt det er mulig gjennom hele året ha tilgang til flere oppholdsenheter eller annet tilgrensende og egnet areal.

I perioden fra avvenning til pelsing skal valper så langt det er mulig ha adgang til flere oppholdsenheter eller annet tilgrensende og egnet areal.

De konkrete kravene til oppholdsrom for rev er totalt uakseptable og går på tvers av funksjonskravene i flere av de andre paragrafene i forskriften. NOAH foreslår at man også i de spesielle bestemmelsene for rev legger inn funksjonskrav - bl.a. følgende funksjoner er viktige: "Rev skal kunne utføre sin artstypiske jakt/leke-adferd med hopp; løpe; grave i og bevege seg på naturlig fast grunn; ha tilgang til omgivelser som tilfredsstillt deres behov for utforskning og lek."

Det er åpenbart at den løsning Mattilsynet har valgt - å videreføre driftsformer som Rådet for Dyreetikk ønsket avvirket allerede i 1994, og som NVF mener tiden er moden for å avvikle - innebærer at viktige adferder for rev ikke kan tilfredsstillt. Også de "fleksible løsningene" gir i store trekk like lite areal per dyr, og modifiseres med "så langt det er mulig" i de fleste sammenhenger slik at paragrafen ikke innebærer noe faktisk krav om at fleksible løsninger brukes. NOAH mener at pelsdyropprett bør avvikles, i tråd med konklusjon i andre land som har vurdert muligheten for naturlig adferd i fangenskap for pelsdyr, og at Mattilsynet bør presisere krav til de nevnte adferder og forbud mot burdrift.

Dyrevelferdsloven sier: "Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrers levemiljø skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel." Paragrafen som her foreligger er klart i strid med dette.

Denne paragrafen fører ikke til "vesentlig bedring i dyrevelferden" til tross for noen centimeters større burplass, den fører til videreføring av de vesentligste problemene ved

pelsdyrnærigen.

§ 31. Bunning

Bunning til rev skal være plastbelagt.

Tråden i bunning skal ha tykkelse på minimum 2,1 mm.

Maskestørrelsen på bunning skal være maksimalt 1 x 1 tomme for firkantnetting eller 5/4 tommer for sekskantnetting.

Når valpene skal begynne å ta til seg fôr, skal de ha et finmasket eller tett underlag mellom redekasse og fôringsplass.

I tråd med kommentarene til paragrafen over, mener NOAH at bur er uakseptabelt etter dyrevelferdsloven. Nettingen isolert sett er også uakseptabel som underlag - noe Mattilsynet selv presiserer i høringsbrevet og konsekvensutredningen. At Mattilsynet ikke har valgt å spare valper fra et underlag som er høyst ubehagelig for dem, er dermed av praktiske hensyn. Mattilsynet oppfordrer næringen til å finne en løsning selv. NOAH ser ikke dette som en reell løsning; hvis en praksis ikke tilfredsstiller dyrevelferdslovens krav eller myndighetenes krav, bør praksisen ses på som forbudt (eventuelt presiseres som forbudt), ikke tillates med oppfordring til næringen selv om å "ordne opp".

§ 32. Skjul og redekasse

Dyrene skal til enhver tid kunne søke skjul fra nabodyr og ha en lun og skjermet liggeplass som gir tilstrekkelig beskyttelse mot ugunstige værforhold.

Skjulet skal minst ha tre tette vegger, være stort nok til at dyrene kan innta en artstypisk hvilestilling og være montert på gulvnivå i oppholdsenheten eller oppå som toppmontert kasse.

Skjulet skal ikke hindre dyrenes utsyn til omgivelsene i alle retninger fra oppholdsenheten.

Hver avlstispe skal ha tilgang til minst én redekasse som hun er kjent med i god tid før fødselen.

Redekassen skal ha tak, tette vegger med minst én inngangsåpning og tett gulv med varmeisolerende egenskaper. Redekassen skal være tilpasset valpenes varmebehov og om nødvendig være varmeisolert. Redekassen skal ha et hovedrom som er stort nok til at tispene og valpene kan innta en naturlig liggestilling samt idig. Redekasse kan brukes som skjul.

Paragrafens innhold i seg selv er ikke problematisk i den forstand at det ikke er problematisk for rev å ha tilgang til en kasse som beskrevet. Det som her er problematisk er forutsetningene rundt paragrafen - at dette er det eneste revene har tilgang til utover nettingburet. Det vises til kommentarene til forrige paragraf.

Det nevnes for øvrig ikke annen "innredning" for rev, mens det nevnes halm for mink.

§ 33. Sosial kontakt med andre dyr

Når flere rev som er eldre enn 3 måneder, oppstalles sammen, skal hvert dyr ha individuell fôringsplass.

Drektige tisper skal holdes tilstrekkelig atskilt fra hverandre.

Fra valpene er 5 uker gamle skal mordyret ha mulighet til å trekke seg unna valpene.

Kommentar til denne paragrafen er allerede gitt til paragraf 20 og 21. Sosial kontakt er viktig, det er også viktig at det legges til rette for at sosial kontakt innebærer normal sosial adferd - her bøter man isteden på problemer forårsaket av driftsformen ved å begrense dyrene.

§ 34. Bruk av nakketang og munnlås

Rutinemessig bruk av nakketang er ikke tillatt. Gummiert eller på annen måte polstret nakketang kan likevel benyttes ved sykdomsbehandling, brunstmåling og under selve avlivingen.

Bruk av munnlås er forbudt, unntatt ved undersøkelse og behandling av syke dyr.

NOAH mener at denne paragrafen er verdiløs i sin nåværende formulering - det åpnes for

fortsatt bruk av nakketang under alle de forhold hvor farmerne måtte ønske dette. Skal man kunne oppnå paragrafens intensjon må det innføres et forbud mot bruk av nakketang og munnlås. For behandlingssituasjoner har man andre mer skånsomme anretninger enn munnlås av metall, som vil kunne være direkte skadelig for behandlingsprosessen på syke/reduerte dyr når dette medfører redusert naturlig pusting for dyrene.

Kapittel VII. Avliving av pelsdyr

§ 35 - 41

Kommentarer til paragrafene om avliving er gitt samlet:

§ 35 og 41 er videreføring av nåværende forskrift og dyrevelferdsloven, med den endring at tid til pelsing er øket til ti minutter, hvilket kan ses på som en ekstra sikkerhetsforanstaltning. I tillegg sies det at dyr skal "skånes for unødvendig smerte, frykt eller lidelse under avlivingen og under håndtering før avlivingen." Dette kan tolkes som en erkjennelse av at de håndterings- og avlivingsmetoder man har, faktisk påfører dyrene smerte, frykt og lidelse. Frykt og lidelse er en del av dyrenes hverdag i selve pelsdyrholdet, likevel mener NOAH det bør være unødvendig at dyr skal oppleve direkte smerte i forbindelse med avlivingen, og dermed skånes for all smerte. Dette vil innebære at flere av metodene som i forskriften er tillatt, ikke tillates.

§ 36 til 39 tillater blant annet avliving med de metoder som idag er standard i pelsdyrholdet - kvelning ved gass for mink og elektrisk strøm for rev. Begge disse metodene er kritisert av faginstanser, og vil høyst sansynlig medføre direkte smerte for dyrene. Det bør være unødig at dyr opplever direkte smerte i forbindelse med avlivingen som følge av nye dyrevelferdsbestemmelser. Så lenge disse metodene fortsatt tillates brukt kan man ikke forvente "vesentlige dyrevelferdsmessige forbedringer". NOAH er enig i forbudet mot nakkeknekking/slag som metode for avliving av mange mink (med forutgående "bedøvelse" med strøm), men det at noen av flere smertefulle avlivingsmetoder forbyes, betyr ikke at man får vesentlige forbedringer - da må alle kritiserte metoder forbyes, slik at dyrene faktisk ikke risikerer smerte i dødsprosessen.

Avliving med strøm er forbudt i visse land og den Amerikanske Veterinærforeningen karakteriserer metoden som uforsvarlig: "Electrocution induces death by cardiac fibrillation, which causes cerebral hypoxia. However, animals do not lose consciousness for 10 to 30 seconds or more after onset of cardiac fibrillation. (...)Use of a nose-to-tail or nose-to-foot method alone may kill the animal by inducing cardiac fibrillation, but the animal may be conscious for a period of time before death. Therefore, these techniques are unacceptable." (AVMA (American Veterinary Medical Association) Guidelines on Euthanasia, 2007) VKM kommenterte i sin rapport at metoden medfører "alvorlige konsekvenser" dersom reven ikke blir bevisstløs umiddelbart. VKM sier videre at det trengs "mer forskning" på hvilke strømstyrker som gjør reven bevisstløs fort, og at stress og ubehag forbundet med håndtering av reven før avliving er betydelig. På tross av dette, konkluderer VKM med at avliving ved strømstøt er "akseptabelt", selv om de mener man bør undersøke muligheten for bedøvelse først. Det er åpenbart at VKMs konklusjon ikke bygger på deres egen analyse, men på praktiske hensyn til næringen. Likeledes bygger ikke Mattilsynets konklusjon i forskriften på vitenskaplig grunn - og siden medikamentell bedøvelse på forhånd også utelukkes (det er ikke nok å nevene dette som en "mulighet" for hvordan redusere lidelse i forarbeidene), kan den heller ikke sies å bygge på VKMs konklusjon. Forskriften viderefører kun det som er praksis i pelsdyrholdet av idag.

VKM skriver at CO₂-gass oppleves for dyrene som svie/irritasjon i øyne og nese, og en følelse av kvelning i ca. 30 sekunder. VKM innrømmer at CO₂ skaper "stress", og er frarådet av European Food Safety Authority, men synes likevel denne omstridte metoden er "akseptabel". VKMs konklusjon er dermed ikke vitenskaplig basert, hvilket heller ikke forskriften er. EFSA sier: "CO₂ is aversive to all vertebrates (...) that have been tested. Some species find even low (10-20% by volume in air) concentrations aversive, regardless of any

additions. It cannot be recommended as a sole method of humane killing for any species. CO2 may be used as a secondary euthanasia procedure on unconscious animals.(...) Carbon dioxide should not be used as a sole agent in any euthanasia procedure unless the animal has first been rendered unconscious, i.e. it should be phased out as soon as possible. (...) It would be inappropriate to place a fully conscious animal in a known noxious gaseous environment from which it would be unable to escape." (Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to "Aspects of the biology and welfare of animals used for experimental and other scientific purposes", EFSA-Q-2004-105, Adopted by the AHAW Panel on 14 November 2005)

Konklusjonen er at Mattilsynet ikke har basert seg på vitenskaplig grunn i tillatelse av avlivingsmetoder, men dagens praksis i farmene. Det henvises til EU direktivet, men som Mattilsynet selv skriver: Direktivet "åpner for at den ansvarlige myndighet kan avgjøre hvilken avlivingsmetode som er mest hensiktsmessig til de ulike artene innenfor rammene av at dyrene skal skånes for unngåelig stress, smerte og lidelse med mer." I tråd med dyrevelferdslovens formålsparagrafer ville det derfor være å forvente at man la til grunn hensynet til dyrene i denne vurderingen.

§ 40 beskriver krav til medikamentell avliving. Da det kan være en risiko for at man i medikamentell avliving for produksjon tyr til midler som ikke anses smertefrie i konvensjonell veterinærmedisin, kan det være nødvendig å føye på i siste setning, "og være i tråd med de til enhver tid standardiserte veterinærmedisinske metoder for smertefri avliving."

Når dette er sagt mener NOAH primært at Norge burde innføre forbud mot avliving av dyr for pelsens skyld - slik bl.a. England og Østerrike har gjort - både fordi avliving for pelsens skyld ikke er i tråd med dyrevelferdslovens paragrafer 1 og 3 om "respekt" og "egenverdi" for dyr, og fordi de avlivingsmetoder som erfaringsmessig vil bli brukt, og som her tillates, ikke er i tråd med dyrevelferdslovens krav om "dyrevelferdsmessig forsvarlig" avliving.

Kommentarer til administrative bestemmelser

NOAH har særlig kommentarer til overgangstidene i § 45:

Når det gjelder d, e, f, g, h, j er det vanskelig å se at det skal måtte ta flere år å åpne mellom bur o.l., når det gjelder frostfritt vanningsanlegg er det probelmatisk at det gis såpass lang overgangstid og NOAH stiller seg undrende til at det i det hele tatt er tillatt innenfor loven at det skal ta tre ekstra år før man har svikt-kontroll på utstyr for avliving.

Likevel er det et annet aspekt som særlig bekymrer NOAH: Mange av overgangstidene overlapper naturlig nok med tidspunktet for vurdering av pelsdyrholdets fremtid i 2012/2013. Det må på ingen måte være førende for denne vurderingen at overgangstidene ikke har gått ut ennå. NOAH mener dette bør stå spesifikt nevnt i forskriften, og i det minste i forarbeidene.

Med vennlig hilsen

NOAH - for dyrs rettigheter

Siri Martinsen
veterinær

Referanser:

NOAHs referanser for dette høringssvaret er de samme referanser som Mattilsynet har brukt; Mattilsynets tilsynsrapport av 2009; samt vitenskaplige artikler sitert på våre sider www.pelsut.no; særlig <http://www.pelsut.no/pelsfakta/pelsdyrene/> ; <http://www.pelsut.no/pelsfakta/pelfarmen/> og <http://www.pelsut.no/pelsmotstand/forsknings-uttalelser/>